

A86/40

25 november 1986

HET WERELDVREDESCONGRES IN KOPENHAGEN, 15 TOT EN MET 19 OKTOBER 1986.

Na een allesbehalve probleemloze voorbereiding* ging op 15 oktober jl. in Kopenhagen het "Wereldcongres gewijd aan het Internationale Jaar van de Vrede" van start. Zoals dat ook het geval was met eerdere soortgelijke initiatieven van de Wereldvredeesraad (WVR) is in de westerse pers nauwelijks aandacht besteed aan deze bijeenkomst die voor de communistische vredesbeweging de climax vormde van het internationale jaar van de vrede. Slechts van het rumoer en de vechtpartijen van in ballingschap levende Oost-Europeanen en Russen met congresdeelnemers en de ordedienst bij de opening en aan het einde van het congres werd kort melding gemaakt in het televisiejournaal en in de kolommen van de landelijke pers. Alleen De WAARHEID en het REFORMATORISCH DAGBLAD kwamen met meer of minder uitgebreide reportages vanuit Kopenhagen.

Het Wereldvredeescongres past in de traditie van grote meerdaagse bijeenkomsten die de Wereldvredeesraad in principe elke drie jaar laat plaatsvinden en die gekenmerkt worden door de eenzijdige politieke voorkeur van de ruime meerderheid van de deelnemers. Het verloop van "de discussies" en de uitkomst van de diverse "workshops" zijn dan ook tot op grote hoogte voorspelbaar en daarmee tamelijk oninteressant: steevast heeft het 'imperialistische, reactionaire' Westen in het beklagdenbankje gestaan, en altijd waren het de 'realistische en vertrouwenwekkende' voorstellen van de opeenvolgende Sovjetpartijleiders die op de sympathie en steun van de delegaties mochten rekenen. De geloofwaardigheid van de claim dat op een dergelijk congres de opinie van de wereldbevolking verwoord wordt is door deze eenzijdigheid in de loop der jaren zozeer ondermijnd dat vele westerse politici, vakbondsfunctionarissen, kerkelijk leiders en andere personen van maatschappelijk aanzien, er geen enkele bemoeienis mee willen hebben.

Waarschijnlijk in een poging het negatieve imago van deze wereldvredeesbijeenkomsten af te schudden leek de Wereldvredeesraad het in 1986 anders aan te pakken. Voor het eerst werd als conferentieoord de hoofdstad van een westers land, en dan nog wel een Navo-lid, gekozen. Weliswaar bleef de Wereldvredeesraad achter de schermen de voorbereidingen nauwgezet controleren, maar naar buiten toe leek het er aanvankelijk op dat het Deense

---

*zie ook FOCUS A86/28 dd 16 juli 1986

voorbereidingscomite de belofte na zou komen om te zorgen voor een klimaat waarin over alle mogelijke strijdpunten vrijuit en door iedereen gesproken kon worden. Gaande de voorbereidingen werd echter duidelijk dat er wel degelijk bepaalde restricties zouden zijn ten aanzien van deelnemers, wat tot gevolg had dat het maatschappelijk draagvlak van het congres, zowel in Denemarken als daarbuiten, snel smaller werd. Karakteristiek voor opnieuw ook dit congres is het falen van de organisatoren om een wereldwijd gerespecteerde gastspreker te vinden om de toon te zetten. Tot een week voor aanvang van het congres zijn pogingen in het werk gesteld de Amerikaanse senator Edward KENNEDY voor deze vanuit propagandistisch oogpunt zeer belangrijke rol te interesseren, maar zonder succes. Tegelijkertijd bleven kritische westerse vredesgroepen de organisatoren onder druk zetten om alsnog Charta 77 en leden van de Trustgroep tot het congres toe te laten. Inderdaad werden na lang touwtrekken Joeri en Olga Medvedev van de Moskouse Trust-groep als deelnemers genoteerd, maar dezen raakten sindsdien in ballingschap. De westerse vredesorganisaties bereikten er wel mee dat in ieder geval in de themagroep over Vrede en Mensenrechten de door de congresleiding zo begeerde consensus voortdurend werd doorbroken. Het slotrapport maakt dan ook melding van 'verschillen van inzicht' en 'tegenstellingen'.

Aan het congres werd uiteindelijk deelgenomen door ongeveer 2800 vertegenwoordigers van meer dan 1000 nationale en ruim 60 internationale organisaties, afkomstig uit in totaal zo'n 130 landen. Het vervoer van delegaties uit landen van de Derde Wereld kwam voor het grootste deel voor rekening van de Wereldvredeesraad, het Sovjet vredescomite en de Tsjechoslowaakse vredesraad, die daarover afspraken hadden met luchtvaartmaatschappijen uit Oost Europa.

Ondanks het enorme aanbod aan gespreksthemata en discussieonderwerpen werd het congres zoals verwacht gedomineerd door de voortgang van de ontwapeningsbesprekingen tussen de Verenigde Staten en de Sovjetunie. Het negatieve resultaat van de topontmoeting in Reijkjavik was voor veel deelnemers aanleiding de Verenigde Staten te veroordelen. Tegelijkertijd werden de vele Sovjet voorstellen en initiatieven, waaronder met name de eenzijdige stop op kernproeven, geroemd als bewijs van het oprechte streven naar vrede van de Sovjetunie. De rapportage van de zeven themagroepen waarover de gedelegeerden zich na de openingssessie verdeelden*, vertoonde hetzelfde beeld: contro-versiële onderwerpen werden in algemene termen afgedaan, kritiek was er voor de Verenigde Staten, lof voor de Sovjetunie.

Als een soort tussentijds actieprogramma van de Wereldvredeesraad is het rapport van het themacentrum over Ontwapening de moeite van nadere bestudering waard. Deze themagroep stond onder leiding van een vice president en drie presidiumleden van de Wereldvredeesraad (onder wie ZHUKOV, de voorzitter van het Sovjetvredescomite) terwijl de Westduitse rapporteur 'gewoon' lid van de WVR is. In het eindrapport wordt ondermeer tot uitdrukking gebracht dat alle mogelijke middelen moeten worden aangegrepen om de wereldbevolking te informeren over 'het historische aanbod van de Sovjetunie om te komen tot een drastische reductie en uiteindelijke eliminatie van alle soorten kernwapens'. Het congres wordt opgeroepen een internationale actie te beginnen om een verbod op kernproeven af te dwingen en 'de waarheid over SDI' in bredere kring te laten doordringen. Volgens sommige berichten zou nog tijdens het congres deze aansporing hebben geleid tot een initiatief van een aantal westerse

---

*1: Vrede en Rechtvaardigheid; 2: Ontwapening; 3: Vrede en Bevrijding; 4: Vrede en Mensenrechten; 5: Vrede en de menselijke behoeftes; 6: Leven voor de Vrede; en 7: Vrede en Vertrouwen

delegaties, waaronder de Nederlandse, om handtekeningen te verzamelen onder het zogenaamde 'Kopenhagen Appeal'. Deze campagne zal naar verluidt verder gecoördineerd worden door het Finse comite tegen kernproeven, dat door 199 van de 200 Finse parlementariërs wordt gesteund. In het eindverslag van deze themagroep wordt ook aangegeven dat het met het oog op het daadwerkelijk uitoefenen van politieke druk gewenst is dat toekomstige acties tegen SDI en kernproeven gedragen worden door een nog te formeren internationaal comite, waarin 50 tot 100 internationaal bekende persoonlijkheden zitting zouden moeten hebben. Over de hele wereld zouden bovendien nationale comite's moeten worden opgericht ter ondersteuning van dit internationale comite.* Verder wordt voorgesteld een nieuw wereldwijd informatiesysteem op te bouwen in samenwerking met tal van non-gouvernementele organisaties, wederom met het doel 'juiste informatie' over de nucleaire dreiging, de wapenwedloop en ontwapening te verspreiden. Van bevriende zijde werd vernomen dat het kantoor van dit informatienetwerk voorlopig in Kopenhagen gevestigd zal zijn en dat het waarschijnlijk zal gaan werken onder de naam "International Peace and Dialog Centre"**, of "International Network".

Zoals gezegd trok het congres nauwelijks de aandacht van de westerse media, en als dat al het geval was, dan in negatieve zin. Geheel anders was het met de berichtgeving in Oost Europa en de Sovjetunie, waar hoog werd opgegeven van de eenstemmigheid onder de deelnemers en van de betrokkenheid van de eigen bevolking bij dit congres. Terloops werden dan ook nog enige woorden gewijd aan 'provocateurs' die geprobeerd hadden het congres te verstoren maar door de ordedienst de zaal waren uitgewerkt onder 'applaus van de aanwezigen', die daarbij luidkeels hun afkeuring betuigden over deze actie van 'fascisten' en 'CIA-handlangers'. Ondanks alle loftuitingen valt hier en daar echter toch ook iets te lezen van twijfel aan het nut van dergelijke grootschalige bijeenkomsten. Na terugkeer in Hongarije verklaarde bijvoorbeeld de leider van de Hongaarse delegatie, Laszlo STANYIK, in een interview met het nationale persbureau MTI dat "het congres helaas te groot was voor dialoog en discussie, en (dat) er weinig gelegenheid was voor het aanvoeren van argumenten en tegenargumenten bij de verschillende onderwerpen."

Samenvattend kan gesteld worden dat het Wereldvredescongres in Kopenhagen weinig verrassingen heeft opgeleverd. Evenals dat het geval was in 1983 in Praag berustte het voorzitterschap van de plenaire vergaderingen bij een vice president van het nauw met de WVR verweven International Liaison Forum of Peace Forces***, waardoor een goede controle gewaarborgd bleef. De verhulling van de betrokkenheid van de Wereldvredesraad was evenwel te doorzichtig om internationale persoonlijkheden naar Kopenhagen te lokken. Op voorhand mag er enig succes verwacht worden voor de handtekeningscampagne rond het 'Kopenhagen Appeal' maar of het resultaat van het legendarische 'Stockholm Appeal'**** ook maar bij benadering kan worden herhaald moet betwijfeld

---

*Later werd bekend dat het NCEVS zich zal bezighouden met het formeren van een dergelijk comite in Nederland.

**hetgeen grote overeenkomst vertoont met het International Peace Coordination and Communication Centre in Den Haag, dat als coördinatiepunt fungeert voor de niet-communistische westerse vredesorganisaties

***Destijds in Praag viel die rol toe aan Edith BALLANTYNE, nu aan Hermod LANNUNG

****In maart 1950 gelanceerd door de Wereldvredesraad om een compleet verbod op atoomwapens te eisen. Onder deze oproep verzamelde de Wereldvredesraad naar eigen zeggen ruim 500 miljoen handtekeningen.

worden. Verder waren de plannen om een informatienetwerk op te zetten al eerder in kringen van de Wereldvredeesraad aan de orde geweest en derhalve niet opzienbarend. De door een van de themagroepen voorgestelde oprichting van een nieuw internationaal comite om toekomstige activiteiten en campagnes van vredesorganisaties op een politiek hoger plan te tillen, had op zichzelf wel nieuwsaarde maar gezien bijvoorbeeld de grote moeite die de organisatoren hadden bij het vinden van een internationaal gerespecteerde gastspreker moet betwijfeld worden of dit comite spoedig geformeerd zal zijn, en zo ja of het voldoende status heeft om nationale regeringen te benaderen. Niettemin lijkt de in dit kader voorgenomen oprichting van een nieuw Nederlands steuncomite het meest concrete gevolg van het Wereldvredeescongres voor Nederland. Wat op langere termijn de effecten zijn van de veelvuldige gesprekken van Nederlandse delegatieleden met de geroutineerde Oosteuropese en Sovjetrussische congresbezoekers moet nog afgewacht worden.